

Asia: VN/15319/2024

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä, päivittäminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään koskien valtioneuvoston periaatepäätöstä yrittäjyydestä

Keski-Suomen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto päivitettävään valtioneuvoston periaatepäätökseen yrittäjyydestä.

ELY-keskukset ovat olleet mukana kansallisen yritysstrategian valmistelussa, johon periaatepäätösluonnos monin osin pohjautuu. Valtakunnallinen Yrittäjyyden edistämisen neuvottelukunnassa ELY-keskukset ovat myös edustajiansa välityksellä päässeet tuomaan arvokkaat näkemyksensä luonnokseen. Erityisen tärkeäksi periaatepäätöksen päivitys koetaan juuri nyt, kun valmisteilla oleva valtion aluehallintouudistus (VAU) tarjoaa oivallisia mahdollisuuksia tarkastella yrittäjyyden edistämistä, TKI-toimintaa ja kaksoissiirtymää uusin silmin ja tehdä nykyisiin toimintamalleihin uudistuksia, joilla varmistetaan entistä sujuvammat ja vaikuttavammat palvelut koko maan kestäväen kilpailukyvyyn lisäämiseksi ja varmistamiseksi myös pitkälle tulevaisuuteen.

Keski-Suomen ELY keskus haluaa nostaa muutamia huomioita periaatepäätösluonnokseen:

Suomen kasvu ja kansainvälistymispalvelut ovat viime vuosina systematisoituneet Team Finland-kasvupoluksi, jossa eri TF-toimijaorganisaatiolla on oma roolinsa. ELY-keskuksille keskeinen toimijakenttä on luonnollisesti kasvupolun alkupää, alueilla toimivat ja toimintaansa aloittelevat mikro- ja pk-yritykset. Alueellisten ekosysteemien (ELY-keskus, kehittämissyhtiöt, yritysneuvojat, oppilaitokset jne.) on yhteistyöllä varmistettava se, että tuosta laajasta joukosta yrityksiä seuloutuvat kaikki potentiaaliset kasvun ja kansainvälistymisen kasvupolulle. Alueet toimivat kasvattajaseuroina huippupelaajien löytämiseksi ja perusvalmiuksien kouluttamiseksi. Tästä joukosta ELY-keskusten TF-koordinaattorit auttavat kasvupotentiaalin ja riittävät valmiuden omaavat yritykset edelleen TF-kasvupolun seuraaville toimijoille, Finnveralle ja Business Finlandille. Ideaalitapauksissa prosessi etenee nopeasti ja vaivattomasti, mutta huolenaiheitakin on.

Pk-yritysten kasvuvalmiuksien lisääminen alueellisten palvelujen haasteena

Business Finlandin organisaatiouudistuksen myötä BF:n näkyvyys ja vaikuttavuus alueilla on kaventunut, voidaan jopa puhua BF:n vetäytymisestä suurimpien kasvukeskusten ulkopuolisilta alueilta, Keski-Suomi mukaan luettuna. Tämän muutoksen myötä ELY-keskusten TF-koordinaattoreiden vastuu on kasvanut ja samalla nostanut esiin koko alueellisen ekosysteemin toiminnan tärkeyden. Alueellisen yrittäjyyden edistämisen ekosysteemin roolitus tehtävineen ei aina toimi tehokkaimmalla tavalla.

Tällä hetkellä yrittäjyyden edistämistoimet niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin painottuvat pääasiallisimmin yrityskehitykseen tai liikkeenjohdon konsultointi -tyyppiseen neuvontaan yritysten kasvun kannalta elintärkeän tuote- ja palvelukehittämiskonsultoinnin sijaan. Vähälle huomiolle jää yrittäjyyden todellinen substanssi, tuotteiden ja palvelujen sekä niitä tukevan teknologian kehittäminen, mitkä parantavat yrityksen kasvun edellytyksiä ja lisäävät mahdollisuuksia menestymiseen myös kansainvälisillä markkinoilla. TF-palvelupolun alussa yrityksille on runsaasti tarjolla yleistä yritysneuvontaa, ml. ELY-keskusten rahoitusneuvonta ja muu aktivointityö, mutta yrityksen substanssin kehittämiseen ei kukaan ekosysteemin toimijaorganisaatio ole paneutunut. Tämä kostautuu myöhemmissä vaiheissa kasvuun ja kansainvälisyyteen epäkypsinä yrityksinä.

Oppilaitosten ja erilaisten yrityshautomojen rooli voisi olla tässä yritysten kasvuvalmiuksien kasvattamisessa avainasemassa.

IPR-, brändi- ja TKI-asiat kuntoon ennen viennin aloittamista

Niin ikää yritysten IPR-osaamisessa on puutteita. IPR-perusosaamisen edistämisen tulisi lähteä jo oppilaitoksista. Aihe olisi saatava pakolliseksi jokaiselle opiskelijalle eikä jättää vain valinnaisten kurssien varaan. Huomioitava on myös se, että opetus on yleensä juridiikkalähtöistä eikä huomioi riittävästi IPR:n merkitystä käytännön liiketoiminnassa, esimerkiksi osana brändin luomista.

Viennin edistämässä on panostettava vahvemmin sekä IPR- ja TKI-toimintaan. Vientiä suunnitteleva pk-yritys joutuu tyypillisesti tekemään TKI-toimia, erityisesti laittamaan IPR-asiat kuntoon, ennen kuin vientiä käynnistetään. Näiden asioiden neuvonta on vielä valitettavan puutteellista ja yritykset ajautuvat eri tasoihin IPR-ongelmiin, joilla on vientiä hidastava vaikutus ja joskus estää viennin kokonaan. Kun brändiosaaminen ja siihen liittyvä IPR-osaaminen on heikolla tolalla, joudutaan esimerkiksi toimimaan eri maissa eri tuotenimillä, mikä on omiaan pirstomaan brändin olemattomiin. Huomionarvoista on, että Euroopan patenttivirasto EPO ylläpitää PATLIB (Patent Library) neuvontaverkostoa, jonka toiminta Suomessa oli välillä lähes sammuksissa, mutta joka nyt on ottamassa uutta vauhtia.

Yritysten kasvupalukkuutta ja start up -yritysten määrää on lisättävä

Skaalautuminen tarkoittaa liian usein sitä, että suomalainen yritys myydään ulkomaille, isommalle toimijalle. Tulisi rohkeasti tehdä valinta, että Suomessa rakennetaan kansainvälisiä brändejä. Tämä puolestaan muuttaisi joiltakin osin sitä tapaa, miten suomalaista yrittäjyyttä edistetään. Brändin hallinta merkitsee usein koko arvoketjun tai -verkon hallintaa, millä on suuri työllistäväkin vaikutus. Nyt tyydymme liian usein siihen, että saamme yritysten määrän sinänsä korkeaksi, mikä johtaa siihen, että yksinyrittäjien määrä nousee, jopa kohtuuttoman suureksi.

Menestyvien uusien startup-yritysten määrää tuntuu olevan vaikea kasvattaa. Yksi uusi rohkea keino olisi valjastaa Suomeen muuttavat ja täällä jo asuvat maahanmuuttajat työvoiman sijasta innovoimaksi. Valmiiksi kansainväliset ihmiset tuovat raikkaita ideoita suomalaiseen yrityskenttään ja ovat valmiimpia myös aloittamaan viennin.

Myös omistajanvaihdostyö on aloitettava jo yritystä perustettaessa ja sen tarkoitusta määriteltäessä. Exitin tekemisen suunnittelu auttaa rakentamaan yrityksestä sellaisen, jossa todellakin on jotain myytävää eteenpäin.

Luovien alojen kehitykseen panostaminen ja luovan talouden vahvempi esiin nostaminen on kannatettavaa. Pienet, usein oman taiteensa tuottamiseen intohimoisesti suhtautuvat taiteilijat voivat kokea yritysneuvonnan sisällöt erityisen raskaiksi ja uupuvat helposti esim. IPR-asioiden selvittämiseen. Monitahoinen ja haastava aihepiiri pelottaa ja tuntuu liian työläältä, jotta siihen edes lähdetään tutustumaan. Siksi luovan alan toimijoille tarvitaan alan erityispiirteet ymmärtävää kohdennettua neuvontaa.

Yrittäjyyskasvatustyön ohella nuorten innovaatiovalmiuksiin tulisi panostaa. Esimerkin TuKoKe (Tutki-kokeile-kehitä) ja Tämä toimii! hankkeet tekevät kouluissa omatoimista TKI-työtä, kunkin omasta mielenkiinnon kohteesta lähtien.

Tartutaan hetkeen – Carpe Diem!

Valtion aluehallintouudistus tarjoaa tilaisuuden uudistaa ja raikastaa myös elinvoimapalvelujen sisältöä. Uudistus tarjoaa oivallisen tilaisuuden tarkastella myös alueellista Team Finland -toimintaa ja alueiden välillä rakentuvaa yhteistyötä, jota TF -aluerajaukset ja painopisteet ohjaavat. Toivottavasti osamme tehdä koko maan ja kaikkien sen erilaisten alueiden näkökulmista viisaita ratkaisuja kestäväen elinvoiman ja tulevaisuuden kilpailukyvyyn varmistamiseksi.

Melville Pirkko
Keski-Suomen ELY-keskus - E-vastualueen ja rahoituspäällikön kanssa
yhteistyössä koostettu lausunto